

Wzrost zachodnio-niemieckiego udziału w izraelskim imporcie wynika głównie z dostaw reparaacyjnych, zgodnie z układem zawartym w marcu 1953 r. między Izraelem a NRF. Dostawy, rozłożone na 12 lat, sięgają sumy 3,45 mld. marek (ok. 821 mln. dol.). Z wyjątkiem państw skandynawskich bilans handlowy Izraela w obrotach z krajami Europy zachodniej jest na ogół ujemny. Główni odbiorcy towarów Izraela są jednocześnie jego dostawcami.

Nowy element w izraelskim handlu zagranicznym stanowi wzrost wymiany towarowej z krajami Europy wschodniej. Z większością tych krajów Izrael zawarł układy handlowe, ostatnio również z ZSRR. W zamian za owoce cytrusowe ZSRR dostarczy Izraelowi ropę naftową. W lipcu br. Izrael odnowił układ handlowy z Węgrami.

Udział państw Europy wschodniej w handlu zagranicznym Izraela jest jeszcze niewielki. Bilans tego handlu, na razie dodatni dla Izraela, ma tendencję wyrównawczą wskutek dostaw dóbr inwestycyjnych i surowców z tych krajów. (BS, nr 3449)

A

NRF. Przemówienie Adenauera w sprawie utworzenia federacji europejskiej

25. IX. podczas wizyty w Brukseli (patrz str. 722 C) kanclerz Adenauer wygłosił na forum organizacji „Grandes Conférences Catholiques” przemówienie poświęcone zagadnieniu federacji europejskiej.

Nawiązując do dawniejszych wystąpień innych mężów stanu na temat integracji europejskiej Adenauer oświadczył, że czas przystąpić do działania, ponieważ w przeciwnym razie Europa będzie musiała wyczołgać się ze sceny dziejowej, na której — począwszy od Greków i Rzymian — przez tysiące lat odgrywała czołową rolę, oddając wielkie usługi ludzkości, kulturze, postępowi.

Jestem zdania — powiedział kanclerz — że cel pierwszego okresu integracji europejskiej został osiągnięty: wojny między narodami europejskimi należą definitywnie do przeszłości. Wynika to z umacniania się poczucia wspólnoty interesów i wzajemnych więzów (Zusammengehörigkeit) tych narodów, a także z rozwoju techniki wojennej. Konieczność utworzenia federacji europejskiej wypływa, zdaniem mówcy, z następujących przesłanek:

- 1) Dzięki brakowi jedności Zachodu — ZSRR konsoliduje się coraz bardziej jako mocarstwo światowe, oparte na zasadach dyktatorskich. Rosja carska przejawiała zawsze tendencje agresywne, zagrażając swym sąsiadom. Rosja komunistyczna przejawia te tendencje w jeszcze silniejszym stopniu.
- 2) W ciągu ostatnich dziesięcioleci potęga polityczna i gospodarcza wolnych narodów opierała się w coraz większej mierze na USA. Należy wyrazić USA podziękowanie i podziw za pomoc dla wolnego świata. Na dłuższą jednak metę kraje europejskie nie mogą w pełni rozwijać swych wielkich sił, jeżeli podstawy bezpieczeństwa upatrywać będą tylko w patronacie USA. Nie może i nie powinien być to stan trwały, gdyż doprowadziłby do zgnięcia Europy. Nie zawsze potrzeby życiowe państw europejskich muszą być potrzebami żywymi USA i odwrotnie. Wynikające na tym tle różnice poglądów mogą prowadzić do samodzielnych kroków politycznych.
- 3) Potęga polityczna i gospodarcza koncentruje się obecnie w dwóch państwach: USA i ZSRR. Nie ma podstaw, by mówić o jakimkolwiek państwie europejskim jako o wielkim mocarstwie. Przy związkach politycznych dużych i małych państw występują z natury rzeczy aspiracje państwa dużego do odgrywania roli kierowniczej. Wpływa to niekorzystnie na poczucie niezawisłości małych państw.
- 4) Na scenę dziejową wystąpiły po 1945 r. narody nie należące do rasy białej (nicht weisse Völker). Mówca wymienia „czerwone Chiny” i Indie, podkreślając różne drogi ich rozwoju i wspominając o polityce Egiptu, który dąży do odegrania czołowej roli w świecie arabskim.

Z uwagi na nowy rozwój sytuacji w świecie, Europejczycy muszą odrzucić bezwzględnie nie jeden hamulec (Hemmung), wynikający z poglądów i tradycji narodowych. Należy działać. Inni działają również. Zdaniem Adenauera, Europejczyki czują się zanadto pewni siebie. Tymczasem przodująca pozycja Europy w dziedzinie politycznej i gospodarczej, która w początkach bieżącego stulecia była jeszcze niezaprzeczalna — należy dawno do przeszłości. Adenauer nie sądzi, by również kultura europejska mogła utrzymać swą wysoką pozycję, o ile nie będzie się jej bronić i rozwijać stosownie do nowych warunków.

Przyszła federacja europejska nie musi opierać się na dotychczasowych koncepcjach. Kwestie integracji europejskiej należy potraktować możliwie elastycznie. Nowe formy organizacyjne nie musiałyby posiadać bezwarunkowo i wyłącznie charakteru ponadnarodowego. Trzeba znaleźć właściwe formy, aby nie odstraszyć żadnego państwa. Liczba uczestników federacji europejskiej nie powinna być z góry ograniczona. Adenauer nie widzi powodów, by federacja europejska miała niekorzystnie wpływać na skuteczność organizacji paktu atlantyckiego, która posiada szersze ramy. Zadaniem NATO jest obrona pewnych interesów atlantyckich, a nie wspólnych interesów europejskich.

Szczególny apel skierował mówca pod adresem W. Brytanii, która przystępując w 1954 r. do Unii Zachodnio-Europejskiej wykazała, że żywotne interesy brytyjskie zgodne są z interesami krajów europejskich na kontynencie. Rozwój wydarzeń od 1954 r., a zwłaszcza kryzys sudecki, potwierdził słuszność takiego poglądu. Postawa W. Brytanii ma wielkie znaczenie dla przyszłości Europy. Mówca spodziewa się, że Londyn nie zbroczy z obranego w ostatnich latach kierunku.

Wspominając o dotychczasowych osiągnięciach i rozwiązaniach częściowych jak Rada Europejska, Europejskie Zjednoczenie Węgla i Stali, Unia Zachodnio-Europejska, najrozsądniejsze porozumienia w dziedzinie komunikacji, liberalizacji handlu oraz przygotowania do stworzenia wspólnego rynku i Euratomu — Adenauer wyraził przekonanie, że szybkie utworzenie federacji europejskiej nie jest utopią. (Frankf. Allg. Ztg, nr 225, Weit, nr 227)

* * *

1. X. na konferencji prasowej w Hamburgu kanclerz Adenauer oświadczył, że warunkiem wstępnym powodzenia planów integracji europejskiej w rozpoczynającej się obecnie jej drugiej fazie — jest pozyskanie udziału W. Brytanii. Najskuteczniejszą drogą realizacji tych planów Adenauer widzi w rewizji układu o Unii Zachodnio-Europejskiej, do której poza 6 krajami uczestniczącymi w Europejskim Zjednoczeniu Węgla i Stali należy również W. Brytanii. Układ ten należy zaktualizować w dziedzinie polityki zagranicznej, militarnej i na polu techniki zbrojeniowej. Adenauer dodał, że nie uważa jeszcze Europejskiej Wspólnoty Obronnej za pogrzebaną. Kanclerz zakomunikował, że zarówno podczas wizyty w Brukseli (patrz str. 722 C), jak i w toku rozmowy z premerem francuskim Mollet — spotkał się z całkowitą aprobatą swych planów. Co do W. Brytanii, Adenauer nie wątpi, że obecnie jest ona utosunkowana do koncepcji europejskiej bardziej pozytywnie niż kiedykolwiek przedtem.

Przystąpienie do UZE należy umożliwić wszystkim państwom, zmierzającym do tych samych celów, co dotychczasowi członkowie. Kanclerz wypowiedział się również za tym, aby podejmowanie decyzji przez UZE nie mogło być uniemożliwiane przez jedno państwo, lecz dopiero przez godną uwagi mniejszość. Sformułowane w mowie brukselskiej (patrz wyżej) plany utworzenia federacji europejskiej są identyczne z planami zaktualizowania UZE. (Adenauer nie używa już jednak terminu „federacja”, odpowiadającego pojęciu państwa związkowego, lecz „związek europejski” — europeische Zusammenfassung).

Kanclerz zastrzegł się, że koncepcja związku europejskiego nie jest wymierzona przeciwko USA. Jego zdaniem, plany powyższe odpowiadają oczekiwaniom amerykańskim, iż Europa pomoże sama sobie. Tylko droga takich zamierzeń — powiedział Adenauer — zapewni nam niezbędną pomoc amerykańską. Jeśli nic nie przedsięwziemy — stracimy tę pomoc. (Weit, nr 231)

B

POLSKA. Ogólnopolski Zjazd T-wa Literackiego

W dn. 6—7. X. odbył się w Rzeszowie Ogólnopolski Zjazd T-wa Literackiego im. Adama Mickiewicza, które w br. obchodzi 70-lecie swej działalności. W zjeździe wzięli udział wybitni historycy literatury z ośrodków uniwersyteckich, nauczyciele-poloniści oraz działacze kulturalni, reprezentujący istniejące oddziały Towarzystwa w kraju.

W toku obrad referaty m. in. wygłosili: prof. dr Julian Krzyżanowski (prezes ZG, członek rzeczywisty PAN) — „Światowa sława Sienkiewicza”, prof. dr Czesław Zgorzelski z Uniwersytetu Lubelskiego — „O sztuce lirycznej Mickiewicza” i prof. dr Juliusz Nowak-Durzewski z Warszawy — „Z dziejów literatury dawnej Rzeszowszczyzny”, a prof. dr Kazimierz Wyka zanalizował twórczość Juliana Przybosa i Mirona Białoszewskiego. Zjazd wybrał nowe władze Towarzystwa. Prezesem został ponownie prof. dr J. Krzyżanowski. Na honorowych członków powołano m. in. prof. St. Pigonia oraz Leopolda Staffa. (Tr. Ludu, 9. X., Now. Rzesz., 8. X.)

C

— Polscy lekarze na Międzynarodowym Kongresie Chirurgów

W Międzynarodowym Kongresie, poświęconym chirurgii serca i naczyń krwionośnych, który się odbył w Zurichu, wzięła udział grupa polskich chirurgów w składzie: prof. Leon Manteuffel i dr Wacław Sitkowski z Warszawy, prof. Kazimierz Dębicki z Gdańska i prof. Wiktor Bross z Wrocławia, który wygłosił referat o zaburzeniach po komisuratomii.

Na kongresie omówiono przede wszystkim: leczenie chirurgiczne zwichnięcia okolicy rozdwojenia aorty brzusznej, problem stosowania tworzyw sztucznych do przeszczepienia naczyń, metody operowania serca, urządzenia techniczne i sprzęt operacyjny, głównie zaś sztuczne płuc-serce, którego udoskonaleniem zajmuje się światowa chirurgia. (Sl.-Zdr., nr 37)